

فرهنگ

درس ۱۷

۱ - فرهنگ چیست؟

فرهنگ، شیوه زندگی

به طور کلی، فرهنگ یک جامعه* شیوه زندگی آن جامعه است. آیا تاکنون به شیوه زندگی جوامع مختلف دقت کرده‌اید؟ افراد یک جامعه برای زندگی در کنار هم از شیوه‌های مشترکی استفاده می‌کنند. آنها در چگونگی برقراری ارتباط با یکدیگر، آداب و رسوم و پوشاک و تغذیه، باورها و اعتقادات، قوانین و مقررات، نحوه استفاده از محیط طبیعی و ... اشتراکاتی با هم دارند.

جامعه بدون فرهنگ وجود ندارد و فرهنگ هم بدون جامعه به وجود نمی‌آید.

۲ - رابطه جامعه و فرهنگ را بیان کنید.

۳- فرهنگ پدیده‌ای آموختنی است
یعنی چه؟

فرهنگ آموختنی است

فرهنگ پدیده‌ای آموختنی است؛ یعنی از طریق ژن به ارث نمی‌رسد بلکه از راه آموزش و تربیت از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌شود. به همین دلیل، فرهنگ را آگاهی و اندیشه مشترک اعضای یک جامعه نیز می‌گویند.

نکته!

در خط آخر تعریفی دیگر از
فرهنگ هم آمده است.

۴- اجتماعی شدن یا جامعه پذیری را تعریف کنید.

اجتماعی شدن یا جامعه‌پذیری : اجتماعی شدن فرایندی طولانی مدت از تولد تا آخر عمر است که افراد از طریق آن، زندگی در جامعه را می‌آموزند و خود را با آن منطبق می‌کنند. اجتماعی شدن فرایندی بسیار مهم در زندگی است؛ زیرا بدون آن، افراد نمی‌توانند به زندگی در جامعه ادامه دهند.

در یک جامعه، هر فرد عقاید و باورها، رسوم، قوانین و حتی شیوه ابراز احساسات و هیجانات را از دیگران می‌آموزد و به افراد دیگر یاد می‌دهد. اجتماعی شدن علاوه بر اینکه نیازمند است، سبب تداوم حیات جامعه نیز می‌گردد.

۵- اولین و مهمترین جایی که فرآیند اجتماعی شدن در آن رخ می‌دهد، کجاست؟

فرآیند اجتماعی شدن، نخست در خانواده رخ می‌دهد. خانواده اولین و مهم‌ترین کانون اجتماعی شدن فرد است. پدر و مادر به کودک

یاد می‌دهند که چه چیزهایی خوب و چه چیزهایی بد هستند. به‌عنوان مثال، کودک در خانواده یاد می‌گیرد: چگونه صحبت کند، چگونه غذا بخورد و در نشست و برخاست چه آداب‌هایی را رعایت کند، چگونه به مهمان‌ها سلام و تعارف کند، یا پاهایش را جلوی افراد بزرگ‌تر دراز نکند. همچنین یاد می‌گیرد چگونه عبادت و دعا کند و در مراسم مختلف، مثل جشن‌ها یا عزاداری‌ها چگونه رفتار کند.

مثال‌های نه چندان مهم از فرآیند اجتماعی شدن در خانواده!

۶- با بزرگتر شدن یک فرد، علاوه بر خانواده، در کجا فرآیند اجتماعی شدن ادامه پیدا می‌کند؟

با بزرگتر شدن فرد، علاوه بر خانواده، رسانه‌های جمعی، دوستان و گروه همسالان و برنامه‌های آموزشی و تربیتی مدرسه نیز چگونگی زندگی در جامعه و سازگاری با آن را به تدریج به او می‌آموزند. این فرآیند بعدها با رفتن به دانشگاه، خدمت سربازی، محل کار و... ادامه پیدا می‌کند.

در فرآیند اجتماعی شدن، اجزا یا لایه‌های فرهنگ یعنی نمادها، هنجارها، ارزش‌ها و عقاید موخته می‌شوند و به افراد دیگر انتقال می‌یابند.

نکته!

۷- مفهوم نماد در لایه‌های فرهنگ را با ذکر مثال
تعریف کنید.

نمادها

نماد، نشانه یا نماینده یک چیز دیگر است به طوری که با دیدن نماد، به یاد آن چیز می‌افتیم. برای مثال، علامت «؟» نماد پرسش و علامت «!» نماد تعجب است.

هر جامعه‌ای برای انتقال مقصود و معانی مورد نظر خود، از انواع معینی از نمادها استفاده می‌کند.

۵- با توجه به تصاویر این دو صفحه، معنای هریک از نمادها و رفتارهای نمادین را بیان کنید.

نکته مهم! انواع مثال برای نمادها

زبان گفتاری و نوشتاری، تصاویر، بناها، نوع پوشاک و همه اشیا و دست ساخته های انسان و همچنین برخی رفتارها نقش نمادین دارند.

نکته مهم! انواع مثال برای نمادها

۵- با توجه به تصاویر این دو صفحه، معنای هریک از نمادها و رفتارهای نمادین را بیان کنید.

جواب فعالیت ۵:

مسجد: نماد دین اسلام

کلیسا: نماد دین مسیحیت

چادر: نماد حجاب در اسلام

لباس ترکمن‌ها: نماد قوم ترکمن

پرچم ایران: نماد کشور ایران

جمله در را ببندید: زبان و خط نماد هستند (یعنی در رو ببندید!)

علامت بوق زدن ممنوع: یعنی بوق نزن!

علامت سکوت: یعنی ساکت باش!

علامت استاندارد: نماد کیفیت یک کالا

علامت اسکلت: نماد کشنده و خطرناک بودن یک چیز مانند برق

سلام نظامی: نماد احترام در بین ارتش‌های جهان

علامت V: نماد پیروزی و حرف اول از کلمه victory

تعظیم کردن در آسیای شرقی: نماد احترام

۸- مفهوم هنجار را تعریف کرده و مثال بزنید.

هنجارها

هنجارها، رفتارهای معینی هستند که در یک گروه یا جامعه پذیرفته شده و متداول اند. به عبارت دیگر، به قواعد و شیوه‌های مورد قبول یک جامعه برای انجام دادن کارهای مختلف، هنجار می‌گویند. هنجارها در واقع همهٔ عادت‌ها، آداب و رسوم اجتماعی، مناسک مذهبی، قواعد، قوانین و مقررات (قوانین ازدواج، قوانین خرید و فروش، قوانین عبور و مرور و ...) را در برمی‌گیرد.

۹ – مهمترین دلیل پیروی کردن از هنجارها در بین افراد یک جامعه چیست؟

در هر جامعه مجموعه‌ای از هنجارها وجود دارند که عموم افراد از آنها پیروی می‌کنند. مهم‌ترین دلایل پیروی از هنجارها، اعتقاد به آنها یا حفظ آبرو و احترام یا ترس از مجازات است. اگر افراد از هنجارها یا شیوه‌های مورد قبول گروه یا جامعه پیروی نکنند، مجازات می‌شوند. این مجازات ممکن است به صورت سرزنش خود یا دیگران، پوزخند، تمسخر، طرد کردن و محروم نمودن یا مجازات‌های رسمی و قانونی باشد.

برای مثال، فرض کنید در کشور ما فردی در مجلس عزا لباس قرمز بپوشد و بخواهد لطیفه بگوید یا در یک مهمانی، یک نفر پیش از ورود سایر مهمان‌ها و میزبان سر سفره یا میز بنشیند و با عجله شروع به غذا خوردن کند یا دانش‌آموزی هر وقت بخواهد وارد مدرسه شود و از آنجا بیرون برود یا فردی در ایام ماه مبارک رمضان تظاهر به روزه‌خواری کند یا فردی اتومبیل خود را در پیاده‌رو پارک کند.

خلاصه جواب ۹:
اعتقاد به هنجارها – حفظ آبرو و احترام – ترس از مجازات

نمونه‌هایی از ارزش‌ها

احترام به سالمندان

سبک زندگی دینی

شهادت طلبی

کار و تلاش

انفاق

اهل مطالعه بودن

ساده زیستی

داشتن تخصص و مهارت

پرهیز از دخانیات

دوری از تجمّلات

ایشار

کمک به مظلوم

صداقت

عضویت در یک انجمن علمی

ارزش‌های افراد با هم تفاوت دارند.

۱۰ - مفهوم ارزش را در لایه‌های فرهنگ تعریف کرده و مثال بزنید.

ارزش‌ها و عقاید

● ارزش یعنی اینکه اموری را خوب، مطلوب و مثبت تلقی کنیم. هر فرد یا اعضای هر گروه و جامعه، اموری را با ارزش می‌دانند و امور دیگری را ناپسند تلقی می‌کنند.

۱۱ - با ذکر یک مثال توضیح دهید که ارزش‌ها چگونه بر
هنجارهای ما (رفتارهای ما) تاثیر می‌گذارند؟

افراد بر اساس ارزش‌هایی که به آنها معتقدند رفتار و عمل
می‌کنند. برای مثال فردی که حفظ محیط‌زیست برایش یک ارزش
است، تلاش می‌کند به حفظ محیط‌زیست کمک کند. چنین فردی در
مصرف منابع آب و برق صرفه‌جویی می‌کند، زباله‌ها را از هم تفکیک
می‌کند، در هنگام سفر به همراهانش تأکید می‌کند از پخش کردن زباله
و پلاستیک در طبیعت خودداری کنند و حتی ممکن است با گروهی
- که آنها نیز حفظ محیط‌زیست را ارزش می‌دانند - به جمع‌آوری
زباله‌ها در طبیعت پردازد.

خلاصه جواب ۱۱ :

ارزش‌ها به رفتارهای (هنجارها) ما جهت می‌دهند؛ به عنوان مثال کسی که حفظ محیط‌زیست
برای او یک ارزش است، در طبیعت زباله نمی‌ریزد و در مصرف آب صرفه‌جویی می‌کند.

نکته!

ارزش‌های دینی، انسانی و اجتماعی آن دسته از ارزش‌ها هستند که همهٔ انسان‌ها یا اغلب افراد یک جامعه آن را خوب و مطلوب می‌دانند مانند شجاعت، صداقت، کمک به دیگران، حمایت از مظلوم، احترام به سالمندان و دفاع از وطن.

● یکی از عوامل مهمی که در شکل‌گیری ارزش‌ها مؤثر است، عقاید دینی است. برای مثال صدقه دادن و انفاق برای فرد مسلمان یک ارزش است و این ارزش ناشی از اعتقادی است که ما به جلب خشنودی خداوند و اطاعت از او داریم.

برای ما که مسلمان هستیم، اعتقادات اسلامی ملاکی است که با آن‌ها رفتارها و ارزش‌ها را می‌سنجیم و هر کدام را که با این اصول اعتقادی سازگاری دارند، می‌پذیریم.

۱۲ - با ذکر یک مثال توضیح دهید که عقاید دینی چه تاثیری بر ارزش‌های ما می‌گذارند؟

✓ فرهنگ جامعه شیوه‌ی..... است. (زندگی آن جامعه)

✓ فرهنگ پدیده‌ای..... است، یعنی از طریق ژن به ارث نمی‌رسد. (آموختنی)

✓ فرهنگ از راه..... از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌شود. (آموزش و تربیت)

✓ فرهنگ در جریان (فرایند)..... آموخته می‌شود. (اجتماعی شدن)

✓ فرایند اجتماعی شدن، نخست در..... رخ می‌دهد. (خانواده)

✓ اولین و مهم‌ترین کانون اجتماعی شدن فرد..... است. (خانواده)

✓ نماد در جریان..... به وجود می‌آید. (روابط اجتماعی)

✓ هنجارها به..... سامان می‌بخشد. (روابط اجتماعی)

گفت‌وگو کنید

۷- هر یک از هنجارهای زیر مبتنی بر کدام ارزش‌ها و عقاید اسلامی است؟ توضیح دهید.
 الف) برخی نانوایان، شب‌های جمعه یک یا چند تنور نان خود را به صورت رایگان و صلواتی به مردم می‌دهند.
 ب) مردها در هنگام ورود به خانه دیگران با صدای بلند «یا الله» می‌گویند.
 پ) افراد در موقع دیدن کودک، «ماشاءالله» می‌گویند.
 ت) رزمندگان اسلام هنگام پیروزی در نبرد «الله اکبر» می‌گویند.

برخی نانوایی‌ها، شب‌های جمعه یک یا چند تنور خود را به صورت رایگان و صلواتی به مردم می‌دهند.

ارزش‌های دینی

کمک به دیگران و انسان‌دوستی

رزمندگان هنگام پیروزی الله اکبر می‌گویند

ارزش‌های دینی و ملی

کمک خداوند در موفقیتها

مردها هنگام ورود به خانه دیگران با صدای بلند یاالله می‌گویند.

ارزش‌های اجتماعی و دینی

حفظ حجاب و پوشش

افراد موقع دیدن کودک، ماشاءالله می‌گویند.

ارزش‌های دینی

چشم زخم

۸- همهٔ هنجارها، مفید و خوب نیستند. برای مثال، ممکن است در یک گروه دوستان، یک مدل نامناسب لباس به هنجار تبدیل شود یا در بین عده‌ای، فال‌گیری رواج پیدا کند یا یک گروه عادت کنند تیم ورزشی رقیب را با نام‌های زشت خطاب کنند یا در بعضی خانواده‌ها خودنمایی و خرید اسباب و اثاثیهٔ گران قیمت متداول شود. آیا پیروی کورکورانه از همهٔ هنجارها درست است؟ ملاک تشخیص درست و مفید بودن هنجارها چیست؟

جواب فعالیت ۸:

خیر درست نیست!!!

ملاک تشخیص: عقل انسان، عرف جامعه و مذهب

۹- عوامل مختلفی می‌توانند نمادها، ارزش‌ها و هنجارهای یک جامعه را تغییر دهند و در فرهنگ آن جامعه تغییر و دگرگونی پدید آورند. دربارهٔ این عوامل و چگونگی تأثیر آنها بر فرهنگ گفت‌وگو کنید و مثال‌هایی بیاورید.

عوامل	مصادق	تغییر در نمادها، ارزش‌ها و هنجارها
پیشرفت‌های صنعتی و فناوری	زندگی کاشانه‌نشینی (آپارتمان‌نشینی) پیشرفت وسایل حمل و نقل و افزایش مسافرت	خانه‌های چند طبقه، فضای کمتر برای بازی بچه‌ها و ...
رسانه‌های جمعی		
نفوذ فرهنگی بیگانگان و کشورهای سلطه‌گر		

۱۰- کاربرگه شماره (۱۳) را انجام دهید.

عوامل	مصادق	تغییر در نمادها، ارزش‌ها و هنجارها
پیشرفتهای صنعتی و فناوری	زندگی کاشانه‌نشینی، پیشرفت وسایل حمل و نقل، افزایش مسافرت	خانه‌های چند طبقه، فضای کمتر برای بازی بچه‌ها
رسانه‌های جمعی	تلویزیون، رادیو، روزنامه، ماهواره، اینترنت	کم شدن دیدوبازدید و صله ارحام، گسترش فردگرایی، کم شدن ارتباطات فامیلی
نفوذ فرهنگی بیگانگان و کشورهای سلطه‌گر	ماهواره، اینترنت	مُدگرایی، تغییر نوع پوشش، نوع معماری

- سوال امتحان نهایی شهر تهران خرداد ۹۶
- شما به عنوان یک نوجوان ایرانی در سال ۱۴۰۰ می‌توانید در انتخابات ریاست جمهوری شرکت کنید. شما بعد از انجام تحقیقات لازم و توجه به برنامه‌های ارائه شده توسط نامزدهای انتخاباتی، بهترین گزینه را از نظر خودتان انتخاب نموده و در روز رای‌گیری به نامزد مورد نظر خود رای می‌دهید. شما می‌دانید اگر نامزد منتخب شما اکثریت آرا را نیاورد با احترام به رای اکثریت مردم ایران، رئیس جمهور منتخب را پذیرفته و در جهت آبادی و پیشرفت ایران عزیز در هر جایگاهی که هستید نهایت تلاش خود را می‌کنید. با توجه به متن فوق یک هنجار و یک ارزش مشخص کنید.

- هنجار: شرکت در انتخابات - توجه به برنامه‌های نامزدهای انتخاباتی - رای دادن
- ارزش: احترام به رای اکثریت مردم ایران - انتخاب بهترین نامزد - تلاش برای پیشرفت و آبادانی کشور

- سوال امتحان نهایی شهر تهران خرداد ۹۷
- درمتن زیر لایه‌های فرهنگ را مشخص کنید. (هر کدام یک مورد)
- در تمام سال شبی به عظمت و فضیلت شب قدر نمی‌باشد. شبی که در آن هر عبادتی برابر با هزار ماه عبادت است. شب قدر سراسر سلامت و آرامش و عافیت است. باید که بیدار ماند و کلام خدا را سرگرفت و ذکر یارب یارب را زمزمه کرد. من بیدار می‌مانم و ایمان دارم که درهای آسمان باز است و خداوند میزبان قلب‌های شکسته و چشمان نمناک است.

نماد: ذکر یارب - درهای آسمان

ارزش: عبادت خداوند

هنگام: بیدار ماندن و قرآن سرگرفتن

عقیده: میزبانی خداوند

سوال درست و نادرستی!

همونطور که می بینید چندان سخت نیست بنابراین خودتون جواب درست رو پیدا کنید و بنویسید؛ نکته مهم اینکه اگه هنوزم با این جور سوالات مشکل دارید حتمن کاربرگ ۱۳ رو انجام بدید.

❖ در متن زیر، نماد، هنجار و ارزش را مشخص کرده و در جدول بنویسید:

عید نوروز به سواحل خلیج فارس رفته بودیم. در سواحل، قوانین خاصی حاکم بود: از جمله اینکه باید در مناطق مشخص شده شنا می کردیم. و یا باید خودرو خود را در پارکینگ پارک می کردیم. در بین اهالی جنوب، صداقت موج می زد. لباس های محلی مردم جنوب، بسیار جالب بود. ما سعی کردیم از خرید اضافی پرهیز کنیم. زیرا یکی از راه های موفقیت در زندگی، صرفه جویی است. از بازار برای برخی از دوستان و اقوام، هدایایی خریدیم.

نماد	هنجار	ارزش

درس چهارم

تعریف فرهنگ - شیوه زندگی یک جامعه

فرهنگ آموختنی است - آموزش از نسلی به نسل دیگر

اجتماعی شدن یا جامعه پذیری - از تولد تا مرگ

فعالیت ۷ و ۹ کتاب

رابطه ارزشها با هنجارها؟ جهت دهی

مهمترین دلایل پیروی از هنجارها؟ اعتقاد به هنجارها حفظ آبرو و احترام تحریک از مجازات

لایه های فرهنگ؟ نماد، هنجار، ارزش و عقیده

نخستین کانون اجتماعی شدن؟ مثال؟ نهاد های دیگر؟

هویت

درس ۱۸

افراد در موقعیت‌های گوناگون با پرسش از «کیستی» یا «هویت» خود مواجه می‌شوند. برای مثال، وقتی به جایی تلفن می‌کنند، در

یک مؤسسه آموزشی یا ورزشی ثبت نام می‌کنند، برای استخدام شدن به مؤسسه‌ای می‌روند یا در مراسم خواستگاری از آنها خواسته می‌شود به این پرسش پاسخ دهند. آنها نیز با توجه به شرایط و موقعیت، برخی ویژگی‌های خود را بیان می‌کنند.

موضوع هویت در واقع همان پاسخ به پرسش «کیستی» است.

هویت عبارت است از احساس و آگاهی و شناخت از خود. آگاهی انسان از وجود و شخصیت

و ویژگی‌های خود، از جمله تفاوت‌های انسان با سایر موجودات زنده است و خداوند این امتیاز را به انسان عطا کرده است.

۱ - هویت چیست؟

۲- هویت فردی به چند بخش تقسیم می شود؟ نام برده و مثال بزنید.
(هویت جسمانی و هویت روانی را با ذکر مثال تعریف کنید)

هویت فردی: هویت فردی شامل ویژگی های جسمانی و ویژگی های روانی است.

ویژگی هایی مانند جنسیت، قد، وزن، سن و گروه خونی هویت جسمانی را تشکیل می دهند. این ویژگی ها مربوط به بدن و خلقت خدادادی ما هستند.

ویژگی های اخلاقی و روانی همان ویژگی های غیر جسمانی هستند؛ مانند صبور بودن، زودرنج بودن، داشتن پشتکار و اراده، امیدوار بودن، لجوج بودن و به هنر علاقه داشتن.

۳- ویژگی‌های جسمانی افراد چگونه بر خصوصیات روانی آنها تاثیر می‌گذارد؟
مثال بزنید.

● ویژگی‌های جسمانی افراد بر خصوصیات روانی آنها اثر می‌گذارد. برای مثال، بیماری‌ها یا اختلالات جسمی تأثیرات نامطلوبی بر سلامتی روانی انسان دارند. حتماً در درس علوم خوانده‌اید که مثلاً ترشح زیاد یا کم برخی غده‌ها در بدن، مانند تیروئید، بر خلق و خوی افراد تأثیر می‌گذارد.

● از سوی دیگر، ویژگی‌های اخلاقی و روانی نیز می‌توانند بر جسم ما تأثیر بگذارند. برای مثال، افراد خوش‌بین و امیدوار و پرتلاش نسبت به آدم‌های بدبین و منفی‌باف یا تنبل، سلامت جسمانی بیشتری دارند.

۴- ویژگی‌های روانی و اخلاقی افراد چگونه بر خصوصیات جسمانی آنها تاثیر می‌گذارد؟ مثال بزنید.

۵- هویت اجتماعی را تعریف کرده و مثال بزنید.

هویت اجتماعی: افراد با عضویت در گروه‌های مختلف اجتماعی و آشناسدن با ارزش‌ها و عقاید جامعه، هویت اجتماعی خویش را به دست می‌آورند.

ما با عضویت در خانواده، فرزند به حساب می‌آییم، با عضویت در مدرسه دانش‌آموز هستیم و عضویت در جامعه ایران، ایرانی محسوب می‌شویم. به عبارت دیگر، هویت اجتماعی ما از طریق ارتباط با جامعه و نقشی که در هر گروه بر عهده می‌گیریم شکل می‌گیرد.

هویت

هویت

من کیستم؟

هویت فردی

جسم و روان برهم تأثیر می‌گذارند

ویژگی جسمانی

قد، وزن، سن، جنسیت، گروه خونی

ویژگی روانی

صبوری، زودرنجی، پشتکار، امیدواری، لجاجت

هویت اجتماعی

همراه شدن با ارزشهای جامعه

عضویت در گروههای اجتماعی

خانواده، تیم ورزشی، گروه موسیقی، حزب سیاسی

۲- در درس‌های قبل، با موضوع مهاجرت آشنا شدید. به نظر شما مهاجرت از جامعه‌ای به جامعه دیگر، در تغییر هویت اجتماعی افراد چه تأثیری می‌تواند داشته باشد؟

جواب فعالیت ۲:

هر جامعه‌ای ویژگی‌های هویتی و فرهنگی خاص خود را دارد و عضویت در یک جامعه جدید می‌تواند هویت اجتماعی افراد را تغییر دهد.

سوال مهم!

آیا ویژگی‌های هویتی ما تغییر می‌کنند؟

برخی از ویژگی‌های هویتی تغییر نمی‌کنند و همیشه ثابت‌اند؛ برای مثال، ما نمی‌توانیم سن و تاریخ تولد یا مکان تولد خود را تغییر بدهیم اما برخی از ویژگی‌های هویتی همواره در حال تغییرند. برای مثال، یک فرد فقیر ممکن است به فردی پر درآمد، و یک فرد بی‌سواد به آدمی باسواد و تحصیل کرده مبدل شود یا فردی که چندان به اخلاق دینی پایبند نیست با تلاش و کوشش به فردی باتقوا تبدیل گردد. ما نسبت به ویژگی‌هایی که قابل تغییرند و می‌توانیم در انتخاب آنها نقش داشته باشیم، مسئول هستیم.

۶- مفهوم ملت را تعریف کنید.

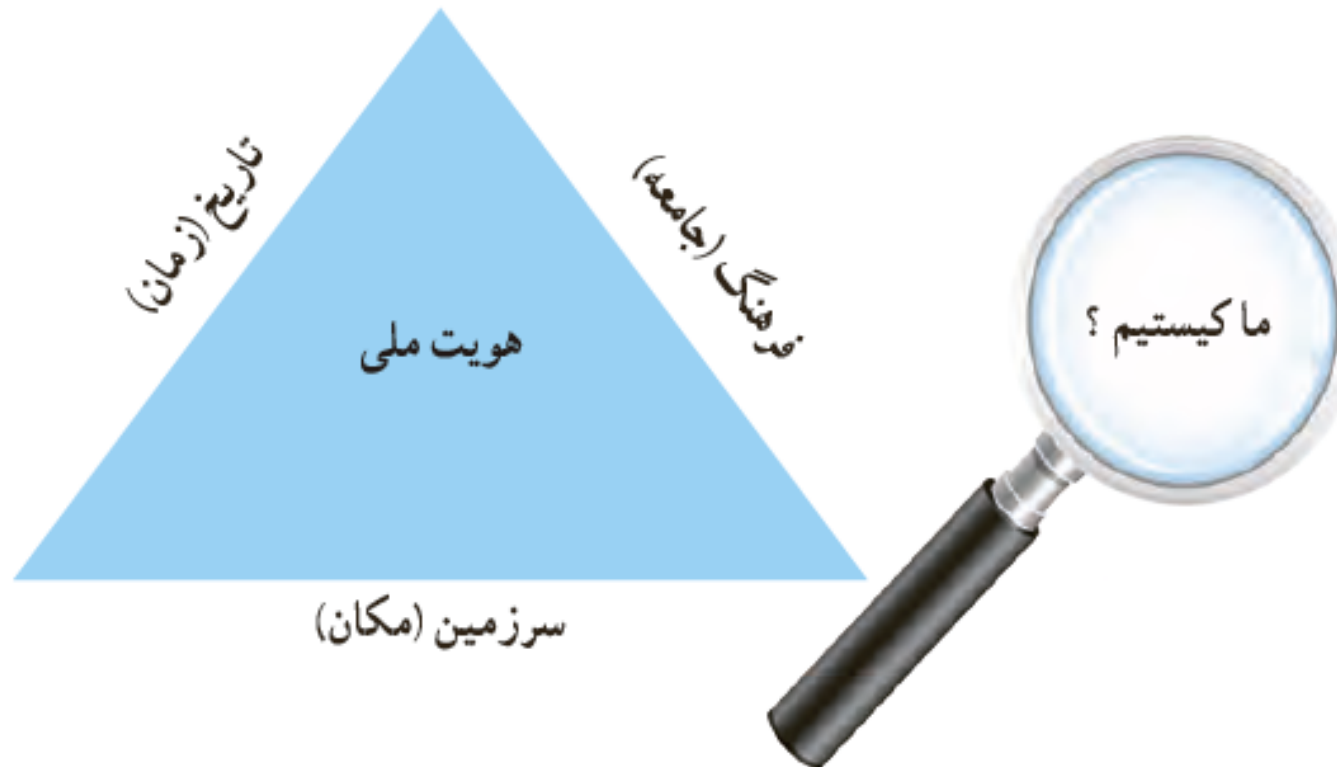
هویت ملی

یکی از مراتب هویت اجتماعی، هویت ملی* است که به یک ملت مربوط می‌شود.

ملت جمعیتی است که در قلمرو یک سرزمین مشخص مستقر شده و دارای اشتراکات تاریخی، زبانی، مذهبی، اقتصادی و آرمان‌های مشترک است. فرهنگ، تاریخ (زمان) و سرزمین (مکان) عمده‌ترین عناصر هویت یک ملت هستند.

عناصر هویت ملی با ویژگی‌های هویت ملی فرق داره؛
این دوتا رو با هم اشتباه نگیرید!

۷- مهمترین عناصر هویت یک ملت را نام ببرید.

عناصر هویت ملی با ویژگی‌های هویت ملی فرق داره؛
این دو تا رو با هم اشتباه نگیرید!

۸- مهمترین ویژگی‌های هویت ملی را نام ببرید.

- مدارس زمین ایران زندگی‌م کنیم
- ماسلمانیم
- ماتاریخ کهن ومیراث فرهنگه غنه داریم
- زبان مشترک ما فارسه است
- انقلاب اسلامه نمایانگر آرمان‌های والای جامعه ماست

نکته!

مردم ایران از گذشته‌های دور در سرزمینی که فلات ایران نامیده می‌شود و ایران امروزی قسمت عمده آن است، ساکن شده‌اند و ملت ایران را شکل داده‌اند. در متون کهن ایران باستان، از سرزمین ما به «ایران شهر» و «ایران زمین» یاد شده است. براساس آثار تاریخی، برای مردمی که در سرزمین ایران زندگی می‌کرده‌اند، همواره حفظ مرزها و محدوده جغرافیایی اهمیت داشته و این موضوع را در آثار ادبی و هنری بسیاری نیز می‌توان یافت.

برای مطالعه!

۲- ما مسلمانیم

دین از ارکان مهم هویت است. بیش از ۹۸ درصد مردم ایران مسلمان‌اند. فرهنگ مردم ما براساس دین اسلام است و عقاید و ارزش‌ها و حتی نظام سیاسی و قوانین امروز ما از دین اسلام نشئت می‌گیرد. زندگی ما ایرانیان با دین اسلام عجین شده است. دین اسلام همچنین موجب پیوند ما با جهان اسلام یعنی مسلمانانی است که در سایر نقاط جهان زندگی می‌کنند.

البته اقلیت‌های دینی زردشتی، مسیحی و کلیمی هم در کشور ما ضمن پیروی از دین خود، هویت و فرهنگ ایرانی را حفظ نموده و همواره از سرزمین ایران در برابر هجوم بیگانگان دفاع کرده‌اند.

نقل قول شهید مطهری به عنوان نکته!

۳- ما تاریخ کهن و میراث فرهنگی غنی داریم

تاریخ و سرنوشت مشترک از دیگر عناصر مهم هویت ملی است. ایران جایگاه تمدن‌های ریشه‌دار تاریخی بوده است و بیش از چند هزار سال قدمت دارد. پس از ورود اسلام به ایران، عقاید و ارزش‌های اسلامی سبب دگرگونی بزرگی در فرهنگ ایرانیان شد. البته دسته‌ای از رسوم و آیین‌های ایرانیان مانند جشن نوروز که مغایرتی با تعالیم اسلام نداشتند، برجاماندند و با تأثیرپذیری از هویت دینی مسلمانان ادامه یافتند.

پذیرش اسلام، ایران را به جهان اسلام پیوند زد و ایرانیان با بهره‌گیری از تعالیم اسلام در شکوفایی و گسترش

تمدن اسلامی نقش مهمی ایفا کردند. به قول استاد شهید مرتضی مطهری، «ایرانیان از دین اسلام نیرو و حیات گرفتند و هم نیرو و حیات خود را صرف خدمت به آن کردند.»

در دوره‌هایی از تاریخ که اقوام مهاجم چون مغول‌ها و تیموریان به ایران هجوم آوردند، ایرانیان توانستند آنها را تحت تأثیر فرهنگ اسلامی و ایرانی خود قرار دهند.

نکته مهم!

۴- زبان مشترک ما فارسی است

عنصر مهم دیگری که در تکوین هویت ملی نقش دارد، زبان و خط مشترک است که میراث فرهنگی با آن آموخته می‌شود و انتقال می‌یابد. زبان فارسی ریشه در تمدن ایران باستان دارد اما در دوران پس از اسلام نیز تداوم یافت و به عنوان زبان آموزشی و اداری به کار رفت. دانشمندان و بزرگان دوره اسلامی صدها اثر علمی و ادبی و هنری به این زبان پدید آورده‌اند؛ تا جایی که می‌توان زبان فارسی را زبان دوم جهان اسلام دانست. زبان فارسی همچنین همواره عامل وحدت اقوام ایرانی بوده است و آنها ضمن استفاده از زبان محلی خود، ده‌ها اثر ادبی و علمی و فرهنگی به زبان فارسی پدید آورده‌اند.

برای مطالعه!

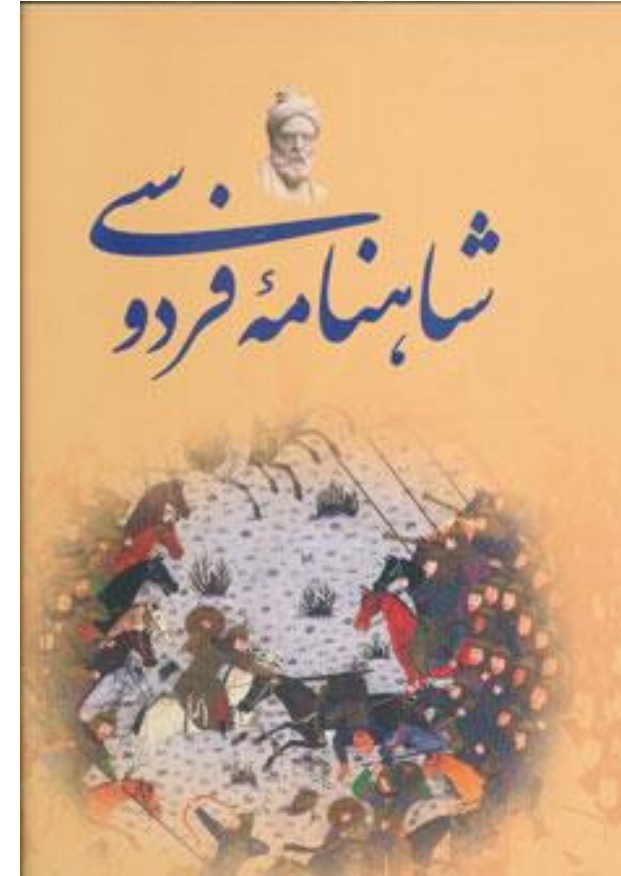
۵- انقلاب اسلامی نمایانگر آرمان‌های والای جامعه ماست

امسال با مطالعه تاریخ معاصر ایران پی بردید که در دو‌یست سال اخیر، کشور ما علاوه بر استبداد داخلی با سیاست‌های دولت‌های استعمارگر غربی (اروپا و آمریکا) روبه‌رو بوده است. در این مدت طولانی، مردم ایران با ظلم و ستم داخلی و خارجی به مبارزه پرداختند که سرانجام به انقلاب اسلامی منجر شد.

در این انقلاب، مردم ایران به جای دنباله‌روی از فرهنگ پیگانگان به فرهنگ و هویت اسلامی خود بازگشتند و با بهره‌گیری از ارزش‌های دینی خود، خواستار استقلال، آزادی و جامعه‌ای اسلامی شدند. امروزه آرمان‌های انقلاب اسلامی الهام‌بخش مسلمانان جهان قرار گرفته است.

سوال امتحانی!

❖ تصاویر زیر، معرف کدامیک از عناصر هویت ملی (ویژگی های مشترک جامعه ی ایرانی) است؟

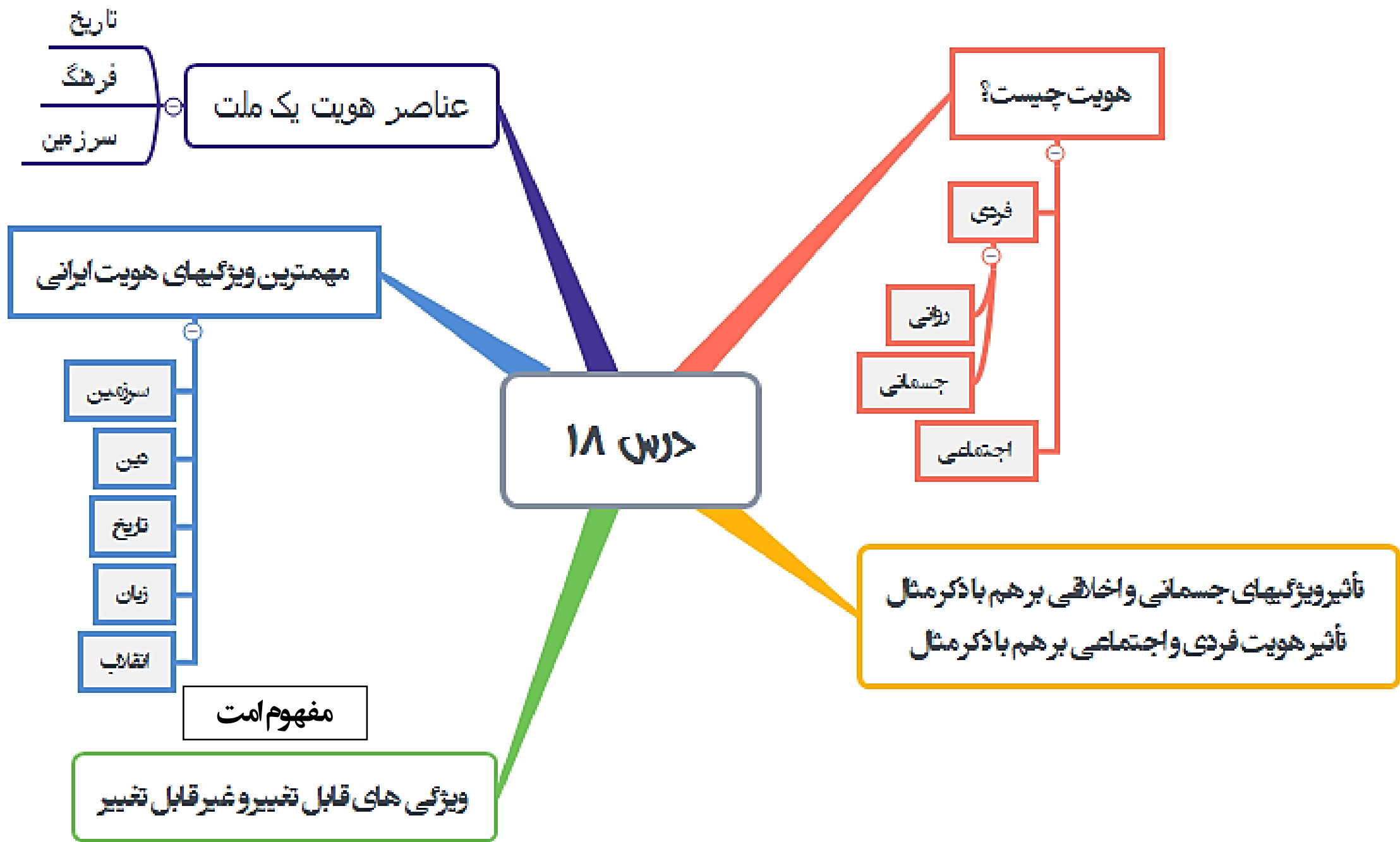
امت و هویت اسلامی

امت اسلامی جمعیت بزرگی است که میان آنها با مرزهای جغرافیایی و سیاسی، فاصله نمی‌افتد. افراد یک امت، با انسجام، اتحاد، همدلی و همکاری، یک پیکره واحد را تشکیل می‌دهند. این پیکره واحد، هدف و ارزش‌های واحدی داشته و در تاریخ، سرنوشت و آینده یکدیگر، شریک هستند. یکی از اهداف پیامبر اسلام ﷺ پس از بعثت، تشکیل امت واحد اسلامی بود؛ امتی که باید با تلاش و مجاهدت دائمی، بر قدرت، پیشرفت و عظمت خود بیفزایند تا در عصر جدید، «تمدن نوین اسلامی» را برپا کنند. امت اسلامی در کشورهای مختلف، باید در مواجهه با دشمن مشترکشان، یعنی استکبار جهانی، رقابت‌ها و اختلافات را کنار گذارد و با یکدیگر متحد باشند.

۹- ویژگی‌های هویتی امت اسلامی چیست؟

خلاصه جواب ۹:

- ❖ مانند کشورها مرز جغرافیایی ندارد؛
- ❖ هدف پیامبر تشکیل یک امت واحد از مسلمانان همه کشورها بود؛
- ❖ هدف مسلمانان ایجاد تمدن نوین اسلامی است؛
- ❖ مسلمانان در مواجهه با استکبار باید متحد باشند.

عناصر هویت یک ملت

تاریخ
فرهنگ
سرزمین

مهمترین ویژگیهای هویت ایرانی

سوزن‌بین
همن
تاریخ
زبان
انقلاب

مفهوم امت

ویژگی های قابل تغییر و غیر قابل تغییر

18 درس

هویت چیست؟

فردی
اجتماعی
رؤنی
جسمانی

تأثیر ویژگیهای جسمانی و اخلاقی بر هم با ذکر مثال
تأثیر هویت فردی و اجتماعی بر هم با ذکر مثال

درس رسانه و قدرت

قدرت

قدرت به معنی توانایی افراد یا گروه‌ها
برای دستیابی به هدف‌ها یا
پیش برد منافع خود از راه واداشتن
دیگر افراد جامعه به انجام دادن کاری
خلاف خواسته آن افراد است؛

هر وسیله‌ای که پیامی را از
فرستنده به گیرنده منتقل
کند، رسانه نام دارد.

رسانه

ابزار قدرت در دوره‌های مختلف زندگی بشر

نام دوره	ابزار اعمال قدرت	تعداد استفاده	نسبت استفاده
شکار و گردآوری خوراک	گرز	خیلی کم	خیلی زیاد
عصر کشاورزی	شلاق	کم	زیاد
عصر صنعتی	پول	خیلی بیشتر	خیلی کم
عصر رسانه (دیجیتال)	رسانه	خیلی زیاد (همیشه)	خیلی کمتر

رسانه و قدرت

قدرت‌ما؟ معنای «حاکمیت سیاسی»

شیوه اندازه‌گیری؟

~~در معنای جغرافیایی~~

✓ در معنای رسانه‌ای

یادآوری: قدرت ما در فضای رسانه‌ای چقدر است؟ چگونه آن را اندازه‌گیری کنیم؟

حاکمیت سیاسی کشورها دیگر معنای جغرافیایی ندارد بلکه حکومت‌ها در جایی حکومت دارند که حضور پررنگ رسانه‌ای دارند. مثلاً حاکمیت ایران گاهی بزرگتر از مرزهای فعلی در کشورهای دیگری مانند عراق، سوریه، لبنان، یمن، هند، افغانستان و... جریان دارد اما گاهی می‌بینیم که وسط تهران حاکمیت یک کشور دیگر پررنگ‌تر است؛ مثلاً تلویزیون یک کشور دیگر می‌گوید قحطی شده بروید کالاهای مختلف بخرید یا دلار بخرید و گروهی از مردم همین کار را می‌کنند.

پخش گسترده
(Broadcast)

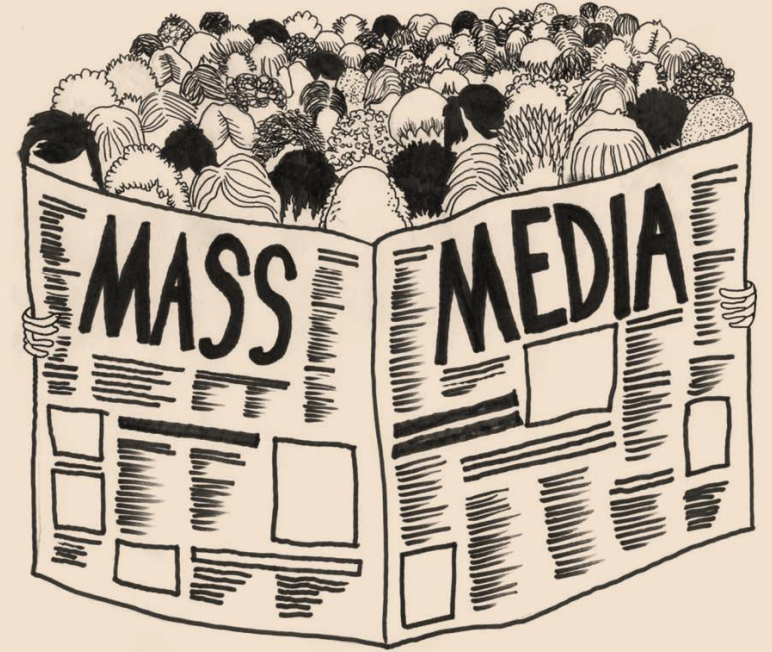

رسانه های توده‌ای
(Mass Media)

ماجرای

یک انقلاب

ارتباطی

مستقیم / فهم زمینه / لاو طرفه / انسانی
غیرمستقیم / زمینه‌ی پنهان / یک طرفه / غیرانسانی

تک به تک (غیر توده‌ای)
ارتباط توده‌ای

ارتباط رسانه‌ای

یادآوری: دو نوع ارتباط رسانه ای داریم:

ارتباط رسانه ای تک به تک (غیر توده ای): یک نفر با یک نفر به طور مستقیم رابطه برقرار میکند. از یک دیگر شناخت شخصی دارند. زمینه پیام مشخص است. امکان سوء تفاهم و اصلاح منظور وجود دارد. این یک ارتباط انسانی است (مثل مکالمه دو نفر یا نامه نگاری) در آن دو طرف به تفاهم می رسند. ارتباط رسانه ای توده ای: یک نفر در یک زمینه جدا، پیامی را برای هزارها و میلیون ها (توده ای از افراد) نفر پخش می کند. ارتباط یک طرفه است. دریافت کنندگان پیام در برابر پیام به شدت منفعل هستند. دریافت کنندگان هر کدام در زمینه ای متفاوت پیام را دریافت می کنند. ارتباط تک گویانه و غیر تفاهمی است. یک ارتباط غیر انسانی است.

رسانه‌های جریان اصلی یا Main Stream

- رسانه‌ی جریان اصلی چیست؟
- رسانه‌های جریان اصلی و قدرت
- تنها شبکه‌ی جریان اصلی ایران

یادآوری: در عالم رسانه به بنگاه‌های خبری بزرگ مانند CNN , BBC ، آسوشیتد پرس ، الجزیره و... رسانه‌های جریان اصلی یا MAIN STREAM گفته می‌شود.

این رسانه‌ها از قدرت سیاسی و اقتصادی بزرگی برخوردار هستند. (مثال: گزارش از سراسر دنیا)

تنها رسانه جریان اصلی ایران شبکه پرس تی وی بود که بعد از پوشش آشوب‌های لندن سیگنالش را زدند و قدرتهای بزرگ دنیا دیگر به ما اجازه حضور در جریان اصلی را نمی‌دهند.

اقدامات رسانه‌های جریان اصلی

تعیین دستور روز

گمانه‌زنی یا ایجاد زاویه دید

یادآوری: تعیین دستور روز:

یعنی تصمیم گیری برای اینکه از میان صدها خبر در روز کدام را به مردم بگویند یا برجسته کنند و کدام را نگویند. (صداوسیما سالانه میلیاردها تومان هزینه می کند تا فیلمها و اخبار را از رویترز یا آسوشیتد پرس بخرد زیرا ما دسترسی مستقیم به این اخبار نداریم)

HOW THE MEDIA CAN MANIPULATE OUR VIEWPOINT

گمانه زنی یا ایجاب زاویہ دید

گمانه زنی یا ایجاب زاویہ دید

FREE YOUR MIND - ALWAYS LOOK AT THE BIG PICTURE

Main Stream

رسانه های جریان اصلی یا اصله

• انتقال دو مرحله ای اطلاعات:

رسانه‌های جریان اصلی یا Main Stream

• انتقال دو مرحله‌ای اطلاعات:

• یک مار شجاع، یک ملهی را از غرق شدن نجات داد!

یادآوری: نسل بعدی رسانه ها پس از رسانه های توده ای، شبکه های اجتماعی هستند. (نمونه درجه یک این رسانه ها، سه شبکه ی اجتماعی اینستاگرام، توئیتر و فیسبوک هستند) ویژگی شبکه های اجتماعی این است که تعاملی هستند. اگر در فرم قبلی ارتباط یک نفر در لندن سخن میگفت و ۲۰۰ میلیون نفر فقط گوش میکردند، حالا همه ی ۲۰۰ میلیون نفر نیز میتوانند یک بلندگو باشند. قطعاً نسبت به فرم رسانه های توده ای، در رسانه های تعاملی ما میزان بیشتری از آزادی را تجربه میکنیم و این خوب است.

Interactive Media

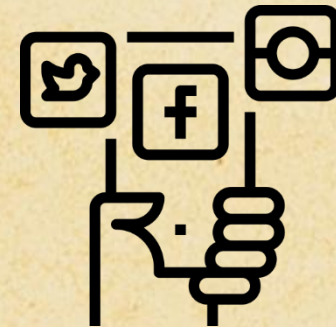
رسانه های نوین

نسل بعدی رسانه ها: رسانه های آلترناتیو

• نسل بعدی رسانه ها پس از رسانه های توده ای:

نتیجه ها آجتماعی

- ویژگی تعاملی بودن ← آزادی

امپریالیسم رسانه ای و جهان چهارم

جهان چهارمی ها در عهدی کشورها هستند!

رسانه‌های اینترنتی: معنادار کردن پیام‌های رسانه‌ای

«اگر غلطی از اسرائیل سر بزند، ما نل آویو و حیفا را با خاک یکسان می‌کنیم»

تولید معنی از این سخنان در بی بی سی، منوتو، الجزیره و العربیه:

- آیا این صحبتها ریسک سرمایه‌گذاری در ایران را افزایش نمی‌دهد؟

- آیا این سخنان نوعی ماجراجویی خطرناک در منطقه نیست؟

- آیا این سخنان نشان دهنده حاکمیت دوگانه در کشور نیست؟

- آیا این صحبتها چوب لای چرخ دولت روحانی گذاشتن نیست؟

تولید خوانش‌های تقابلی

جنگ شناختی

کاوہ ای پیدانخواہد شد، امید!

کاشکے اسکندری پیدا شود

✓ جنگ شناختی و تحریم خواہی یعنی علیہ
منافع خودت اقدام کنی؛

✓ تحریم یعنی دخالت خارجی در امریک کشور؛

تدریم خواہی شبیہ قربانی های هانیبال لکنر ◀